

په کابل ښار کې دغیرپلاني استوګنې ډول

دکابل په ښار کې په ملکیتونوباندی شخړې او دځمکو دشخړوحل:

پایله او نتیجه اخیستنه:

دغه یادښت دافغانستان په کلیو کې دځمکو دلانجو دحل او دځمکې دتصرف او ترلاسه کیدو په اړه دسپارښتنو او راندیزونو دپالیسي میکانیزم وړاندې کوي، اوس مهال دکابل په ښار کې رسمي لانجې خورا زیاتې دي، لکه چې هیله کیده په هماغه کچه زیاتې هم نه بریښي ، ددې سره سره په ملکیتونو او جایدادونو باندې سختې لانجې ترسترګو کیږي، کومې چې دپالیسي دتطبیق په بهیر کې دمالکیت دحقونو دهمیشني نه خوندیتوب له کبله او دې ته ورته دکابل ښار دغیر پلاني سیمو داوسیدونکو د کورونو دویجاړولو له مخې پاتې دی.
دمخکینې ستراتیژۍ څخه ننګه او تر پلان لاندې دسیمو دراوستلو چارې دپرمختګ لپاره ښهٔ ژمنه ګڼل کیږي.
رسمي او نارسمي دواړه میکانیزمونه دځمکو دلانجو او شخړو دحل په برخه کې ډیر ارزښت لري، دکابل ښار دغیر پلاني سیمو کورونو ته داهمیت ورکولو سره سره باید تولنیز میکانیزمونه او جوړښتونه پیاوړي شي، چې دپرتو شخړو دسمدستي حل ښه لا ګڼل کیږي .
عادی نورمونه ښهٔ زمینه رامنځته کوي چې دهغوله مخې کولای شو دځواب ، ډاډا و اطمینان وړ سیستمونه رامنځته کړو، دملکیتونو دځانګړې محکمې په تشکیل کې چې زیاتره دشخصي ځمکو دشخړو او لاندجو سره سروکار لري، په هغې کې باید دپاملرنې وړ سمونې رامنځته شي، چې په پایله کې یې دتولنې په وړاندې دځواب ورکولو او دکړنو وړتیا نوره هم اوچته شي، په پای کې دسالمې اداري اساسي اقدامونه باید په عامه او تولګټو بنسټونو کې، چې د جایدادونو معاملې او مسایل پکې حل کیږي ،تطبیق او پلی کړو.

۱
دپالیسی پیغامونه:

په ملکیتونو باندی شخړې او دمالکیت دحقونو نه خوندیتوب باید په ځانګړې توګه ترلاس لاندی ونیول شي:

رسمي لانجې او شخړې داسې ښودل شوي چې ډیرې لږې دي او حالت او وضعیت بهتره دجایدادونو دموقیعت ځانګړتیاوو ، په برخه کې چې دې ته لیوال دی چې درسمي اقدامونو له لیارې او دپلان دتعقیب له مخې دهغو لګښتو نو او کورنۍ چارې او لانجې باید د نومورې محکمې له خوا تر سره شي، ددې برعکس دجایدادونو دهمیشني خوندیتوب نشتوالی، په ځانګړې توګه داکثریت برخلیک ټاکي. دکابل په ښار کې دغه بنسټیز کار چې له تخلیه لوکو څخه ډیره او ډار لري، په عمومي توګه لدې کبله دي چې له ۱۵کالوراهیسې په دولتي ځمکو باندې پرته دې چې پلاني اجازه ولري.
په ناپلاني سیمو باندې په خپل سر هټۍ او کورونه جوړ شوی دي ، دشخصي حق دلرلو داقدامونو له مخې دخپلسریو کورونو پلاني کول راتلونکی ته یوه ښه لاره ګڼل کیږي .پلاني کیدل دجایداد موقیعت دول دځمکې داستملاك عواید، او داستوګنې مودې او پرمختیا ته اړتیالري، (۱- نومره پالیسی یادښت وګورئ) که څهٔ هم په خپله پلاني کول لانجې او شخړې رامنځته کوي او هغه محتاطانه رهبري او ادراې ته اړتیا ولري.

ستراتیژی باید دناپلاني کورونو دپلانی کولوبنست جوړ کړي

په داسې حال کې نیستمنو کورنیو ته په دولتي ځمکو باندې دهغو دکورونو دمالکیت دحقوقو دخوندیتوب زمینه برابره شي او همدارنګه هغوې چې په پلاني توګه دولتي ځمکې په واک کې لري او غواړي له دغو ځمکو څخه پیسې ترلاسه کړي . باید په دفتر کې ثبت او ولیکل شي.

دستراتیژي تفکیک او بیلول یا پرناپلاني او پلاني جایدادونو باندې دشخړاو لانجو حل باید هیرنه کړو:

په عمل کې دواړه رسمي او نارسمي بهیرونه خپل نقش لري.
چې یو شمیر پرېپچلو عواملو، لکه دطبیعي پېښو دموقعیت او حل کولو له مخې تاکل کیږي، په بشپړه توګه غیر عادلانه دي چې دهغوې په حل کولو کې ټولنیزې مداخلې ترسره کیږي چې نورې بیا دنه اړتیا له مخې هم دولتي ادارو او محکموته رسول کیږي، په ځینو حالتونو دولتي اداري هغوې ته لارښوونه کوي چې موضوعګاني باید په نارسمي بڼه (دبیلګې په توګه دځلور خواو یا دعامه لارو ته درسیدنې په ډول پېښې) یا دسیمه ییزو عاملینو (دترکې او میراث) پېښې حل وفصل شي. په ټولنیزه توګه درسمي او نارسمي اړیکو جوړښتونه (اداري یا رسمي او ټولنیز او سیمه ایز) په خپلو منځو کې سره نژدې دي او کیداې شي چې په اغیزمنه توګه نور هم پکې ښهٔ والی رامنځته شي. په محکمو کې په عادلانه قضاوت باندې دخلکو ډاډ عبارت دې له یوې ډیرې مهمې دورنما او لرلیدځخه چې دوړوډلو په کچه دستونز اوشخړو دحل په برخه کې کار کوي.
دټولنیزو اړیکو واقعیتونه مخکې دپالیسي په قانون او لارښود کې راغلې دي. شریعت ، دعامه قوانینو مجموعه او ټولګه، عامه کړنلارې دهیواد پر قوانینو برسیره په ځانګړې توګه په کړنلارو باندې ټینګار کړي چې په عمل کې رسمي او نارسمي روند اوبهیرله مینځه وړي. په شریعت کې مینځګړیتوب دتطبیق په وړاندې په ثابته او بدلون نه موندونکې بڼه دنظام په لومړۍ کرښهٔ کې راغلی ده. او دعامه قوانینو په ټولګه کې سیمه ییز بنسټونه، ل شوراګانې اوسیمه ییز مشران دجوانبو اواړخونو له خوا په مسایل کې لاس لري ، پرله پسې پریکړې د سیمه یزو شوراګاو شتوالی او واک دعامه بهیر په ټولو اړخونو باندې اغیزه کوي.
دنوې اساسي قانون له مخې به عدالت دولسوالی ، سیمې او کلي په کچه دولتي منتخبو بنسټونو ته ولیږدول شي(۱۴۰ ماده) همدارنګه دسولې قضایې کمیسون د(سولې دشوراګانو قانون) په مسوده کار پیل کړي دي. چې دا دشخړو او لانجو دحل په برخه کې دهغوې د دریځ پربنسټ دسیمیزو شوراګانو دسیمې کولو میکانیزم او جوړښت په مفهوم یو پیل ګڼل کیږي. که څه هم داوسنی وړاندیزنوی قانون نقل دغه مساله دولسوالي او ولایت په کچه او ددولتي ادارو، لکه دحقوقو ځارنوال او په خپله محکمې څخه تاکل شوي وګړي او استازي یې غړیتوب لري، هغه محدودوې (۱۵ ماده) دنویو یادشویو بنسټونو موخه وداده چې دشخړه کوونکو ترمینځ سوله او روغه جوړه وکړي چې په حقیقت کې دشخړو کوونکو غاړو دوخت دضایع کیدو، سرګرداني، ځخه په سوله یزه توګه له محکمو سره دلانجو او شخړو په حل کولو کې مرسته ګڼل کیږي (۱ماده) ددغو جرګو غړیوته مدد معاش نه ورکول کیږي.
دغه جرګه یا شورا لانجې لرونکو کسانو ته دسیمه یزو، دبشرحقونو داسلامي ارزښتونو او قانون په پام کې لرلو سره له هغوې سره مرسته کوي(۷ماده) په داسې حال کې چې وړاندیزیوې ګټورې معاهدې او زیاتې پراختیا ته اړتیا لر چې کولاې شي دپاني او ناپلاني چاپیریالونو ترمینځ ښه اړیکې رامنځته کړي.
دخلکو په وړاندې دحساب ورکولو دمحکمې کړنو او کړنلارو ته ښه والی ورکول دشخړو او لانجو دحل په لیاره کې یو ګټور ګام ګڼل کیږي. چې دا کار په خپل واردنویو لانجو او شخړو دمخنیوې په برخه کې هم کارنده ونډه لري. داوسني حالت دساتلو لپاره درسمي قضیو دعوی په اصل کې دملکیت بڼې د خالت له مخې ، ځخه ګڼل کیږي چې په همدغه بڼه پاتې دی د دواړو دولتي او قانوني حمایت او ننګې ځخه منظقي هدف او موخه داده چې دځمکو دشخړو او لانجو ځانګړې محکمه جوړه شي، چې هغه به یو کنترول کیدونکی واحد وي او ناپیلي او په چاپوري ټرلی به نه وي، چې کیدای شي داصلاحاو او سموني پیلامه یې وګڼو. نوموړې محکمه باید نظارتي یا دځارني او حمایوې یا ننګې سیستم ولري او اجرائیوې چارې یې په مسلکي بڼه وي، ترڅو وکړای شي په بڼه توګه خپل ځآن دخلکو په منځ کې ځرګند کړي، چې خلك هغه دصداقت ریښتنولې او عالت پیژندنې دکور په بڼه وپیژني. پرته ددې چې دغه محکمه ځومره پېښې او قضیې حل وفصل کوي. محکمه دیو داسې جوړښت په بڼه چې دټولو خلکو ډاډ ترلاسه کړي وي او دا دښار دخلکو داطمنان وړوي او قانون په عمل کې پلي کړي. دا له یاده ونه باسو چې په اوسني حالت کې محکمه یوازې دښار دبډایو خلکو درسیدنې ځاې ګڼل کیږي.
دکړنو له مخې داداري اواکونو دساحې دپراختیا

بهیر په ګټوره توګه پرمخ ځي او اداره نه یوازې عدالت دراستانه کیدونکو هیوادوالو لپاره، بلکې دملکیت په اړه دټولو شخړو او لانجو دحل پیښې، چې زیاتره پرجایدادونو رامنځته کیږي دا واک ورکول کیږئ او بل ګټورهدف دعامه اداري داصلاحاتو په منظور هماغه دښار والیو او وزارتونو کمیسونونه دي چې دځمکو دنمرو دکورونو، او اپارتمانونو دویش واک او صلاحیت لري ، هغه بدلون چې دجمهوري ریاست ددموکراتیکو ټاکنو سره په هیواد کې رامنځته شو، نوې موجود سیستمونه به دعامه سندونو دساتنې په لیاره کې داصلاحاتو عمده او غوره توکي وي.

سیمه ییز بنسټونه او دهغو عاملین دملکیتونو دشخړو او لانجو دحل په لار کې دپراخې ننګې ځخه برخمن دي:

- ددې پرعکس دجایدادونو جذابیت ارزښت لري چې ځان له خطر او ګواښ سره مخامخ کوي او د اداري فساد او دسندونو دجعل کیدو لپاره زمینه برابروي او همدارنګه ستونزې او شخړې رامنځته کوي له دې سره سره دملکیت دسند (شرعي قبالې) دسند په اجراء کې زیاتوالی نه دي رامنځته شوي.

ددې لپاره بیلابیلې ادعاوی راوړل کیږي ، چې دشرعي قبالې مسئاله دمالکیت دحقوقي خوندیتوب دلازمې سند په توګه نه ګټل کیږي، داچې ددې اداعا لپاره زمیني وجود لري خو دمالیکت دحقوقو خوندیتوب اساسا دټولنیز ثبات او کورنۍ انجام په رابطه دغه مساله نشي ثابتولای.

په نارسمي برخو کې سیمه یزې اداري اود هغو ترسره کوونکي یا عاملین چې دجایدادونو شخړو دحل په برخه کې کارکوي دمرستې اوننګې دترلاسه کولو وړ دي. دشخړو اولانجو ځخه لنډې تجربې او لاسته راوړنې چې ترلاسه شوي دي، ددې غوښتنه کوي چې سیمه یز ټولنیزجوړښتونه دي په پراخه توګه اجراات او کړنې تر سره کړي. دغه میکانیزم او جوړښت ددې لپاره ندې رامنځته شوې چې پیښې او قضایاوې له محکمو ځخه لیرې کړي، بلکې موخه یې په اسانه توګه دلانجو حل اوفصل په پرله پسې توګه دلانجو او شخړو دحل سره همیشنۍ مرسته کول دي ، ساختمانونه او ودانۍ په هرځاې کې چې جوړې شوي دي منطقې او اساسي دي. دغه مسئاله باید په دا ډول حل وفصل شي چې دعامه اولس او دعادي خلکو ګټې خوندي پاتې شي او دنارسمي ارګانونو ګټې له خطر سره مخامخ نه کړي.

دملکیت دسندونو کمښت دعرفي قبالو سره په پرتله کې یوازې دشخړو او لانجو لامل نه دي ، او دپلاني ملکیتونو سندونه هم په یوازې توګه نشي کولای چې دملکیتونو په اړه ټولې لانجې اوشخړې غوڅې کړي. هغوې چې دمالکیت دحقوقو دخوندیتوب لرونکي دي داسي کسان نه دي چې دملکیت شرعي قبالې په لاس کې ولري ،بلکې داسي خلك دي او د داسي ملکیتونو لرونکي دي چې لږ یا منځنۍ عاید ترلاسه کوي چې په ناپلاني سیمو کې استوګنه لري او ښاري خدمتونو ته لاس رسۍ نه لري، مهم عامل دا دی چې په لومړي سرکې زیاترو خلکو خپل ملکیت دعرفي قبالو یا میراثي قبالو له مخې ترلاسه کړي او هغه ملي رانیولې دي دویم دا چې په سالم ټولنیزو چاپیریلا کې استوګنه کوي چې سیمه یز حاکمیت او سیمه یزو نورمونو اوټولنیزو سیستمونو ته زیات درناوی پکې کیږي.

- دودیزو اوسیمه یزو نورمونو یوه داسي ښه زمینه رامنځته کړې چې دهغې له مخې کولې شو دملکیت دسند معتر، ځواب ورکوونکي او ډاډور

سیستمونه رامنځته شي ،چې دغه سیستمونه په اسانۍ سره دښاري مالکینو په واک کې راتلای شي.

په دې معنا چې دستونزو او لانجو دحل په اړه دسکوب تشکیل ، دمالکیت دسیستمونو، دستراتیژیکي تفکیك او بیلتون یا په مطلقه ښه په پلاني او ناپلاني جایدادونو باندې شخړې او لانجې باید هیري نه کړو چې په عمل کې دواړه بهیرونه رسمي او نارسمي خپل دریځ او نقش لري، او دیپچلو عواملو، لکه دطبیعي قضایاو،د هغوی موقعیت او دحل لارې ټاکل کیږي، ځینې شخړې په بشپړه توګه غیر عادلانه دي چې دهغو دحل په برخه کې دی ټولنیزې مداخلې وکړل شي، په داسي حال کې چې یو شمیر پیښې بیا په غیرلازمي توګه دمحکمو او دولتي ادارو ته راجع کیږي. چې په ځینو حالتونو کې زیاتره رسمي اداري هغوې ته وړ لارښوونې کوي چې موضوعګاني دي په نارسمي (مثلا دځلور ځواو یا عامه لارو ته درسیدلو په شان) موضوعات باید دسیمه یزو عاملینو له خوا (دترکي او میراث) په شان پیښې حل او فصل شي. په ټولنیزه توګه درسمي او نارسمي اړیکو میکانیزم او جوړښت (اداري ، سیمې ټولنیزاو سیمه یز) جوړښتونه باید سره نژدې کړل شي، او کیدای شي په اغیزمنه توګه کار وکړای شي.په محکمو کې په عادلانه توګه قضاوت چې دخلکو اعتماد او ډاډ ترلاسه کړي عبارت دي دلانجو اوشخړو دحل په اړه لیرې لرلید لرل چې دوړو ټولنو په کچه ترسره کیږي.

- یو زیات شمیر ښاري اوسیدونکي په ناقانوني توګه په دولتي ځمکو باندې استوګنه لري،چې له همدې کبله دملکیت سند (سیمه یز سندونه اوقانونی سندونه) په لاس کې نه لري. دغه مساله یوازې په دې توګه هم نشي حل کیدای

چې دملکیت سند دي یوازې دقبالې داخستلو له لیارې ترتیب شي او په محکمه کې لاس ته راشي ، په عملي بڼه ټولنیز ارزښت او سیمه ییزارزښت سیستمونه شته چې دشواهدا د ساتنې او څارنې لارې موندلی شي. دغسې یو سیستم کیدای شي دموجودو سیمه ییزو دودونو پر بنسټ جوړ شي، ددغه سیستم دعصري کیدو بیلګې کیدای شي چې دشواهد و او سندونو یا بیلګو مرکز ټولنې دسیمه ییزځای په کچه ټولنې دعاملینو په شاملیدلو سره رامنځته شي او څارنه او ساتنه یې وکړل شي، دغه مساله نه یوازې دسندونو ډډاډ او ساتنې ځواب ورکوونکی ګڼل کیږي، بلکې په زرګونو کورنۍ چې غواړي دلنډمهال او اوږد مهال لپاره دخپلو جایدادونو دخوندیتوب په اړه مدارک او سندونه وساتي له هغوي سره په لږ لګښت مرسته کولای شي.

۲
دکړنو له پاره وړاندیزونه

په پراخه توګه دکابل په ښار کې دملکیتونو په برخه کې زیاتې شخړې دقانون دکمزورې واکمنۍ او په زرګونو هغو کورنیو لپاره چې بې کوره دي، داستوګنې دکورونو نشتوالی مساله په بڼه توګه څرګندوي.
هغه غوښتنې او اړتیاوې چې کولای شي دځمکې په اړه لانجې راکمې کړې دالاندې کړنو او اقدامونو ته اړتیا لري:

- دکابل په ښار کې ددولتي ځمکو دغیر پلاني تصرف او ولکې څخه مخنیوی.
- دهغو ځمکو ګرندې تصرف چې لږ تر لږه په هماغو سیمو کې دچاپیریال ککړتیا او ودانۍ لړې لیدل کیږي.
- دستونزو او لانجو دحل په اړه دغیردولتي سازمانونو او دیلاني جوړښتونو او تشکیلاتو دوضعیت دلوړولو او بڼه کولو په برخه کې اقدامات.
- قضایي سیستم کې اصلاحات، تر څو چې لانجو اوشخړو دحل په برخه کې دخلکو ډاډتر لاسه کړي.
- دخپلواکو پلاني مرستندویو خدمتونو دتامین په برخه کې هڅونه
- په عامه سکټور کې دکړنلارو او دپالیسو په برخه کې اصلاحات او سمونې.
- دروڼوالي اوشفافیت دمنلو په اړه اقدامونه، چې دجایدادونو او ځمکو دسکټور دبرخود تصمیم نیولو دجوړ جاړې او بدو اخیستلو مخنیوي وکړي، او داسې رسمي کړنلارې جوړې شي چې دعامه خلکو و ورځینو غوښتنواو اړتیاووته ځواب وویلای شي.
- دلنډیز په توګه ویلای شو، هغه ډیره لویه غوښتنه او اړتیا چې وکولای شي په ښار کې دملکیتونو په اړوند مسایل په بڼه توګه تنظیم کړي او عدالت په پام کې ونیول شي، هماغه درهبرې بڼه معیارونه دي، چې ددغو کړنو په واسطه کولای شو چې دملکیتونو داعادي او ترلاسه کولو په برخه کې دقانون وپه واکمنۍ اوپر دولت باندې دخلکو ډاډپیداشي.ددولت په داسې موقف کې نه دي چې وکړای شي چې ټولې مطلوبې غوښتنې په نیغه تعقیب کړي ،ولې په لږواقدامونو سره کولای شي دچارو دسمون په برخه کې یوبڼه بنیاد او بنسټ جوړ کړي.

دپراختیا بڼه والی دتمرکز په اړه دځمکو دشخړو دځانګړې محکمې اهداف اوموخې:

په هرحال دمحکمو ټولو سیستمونو په وړاندې دخلکو د ډاډ کچه کمزوري ده او نشوکولای چې ټول خدمتونه په یوه وخت کې وارزوياېي او یا هغو ته سمون ورکړو. دځانګړې محکمې دجوړولو څخه موخه داده چې دځانګړیو مسوولیتونو او پرځمکې باندې دزیاتو شخړو، دچارو دبڼه والی په برخه کې بڼه تمرکز دځمکې دشخړو دحل دځانګړې محکمې دظرفیتونو او دحساب ورکولو په چارو کې بڼه والې رامنځته شي چې دا داصلاحالتو لومړي هدف او موخه ده.
خو پردغې محکمې باندې دخلکو د ډاډ ترلاسه کول یوه اوږده لار ده ، تر څو وکړای شو په عدلی چارو کې په عمومي توګه دخلکو غوښتنې او ډاډ ترلاسه کړو، دقضایي کمسیون زیاتره وړاندیزونه باید دعدلې سیستم دارزیابۍ له پاره دلومړي ګام په توپیر، په تیره بیا ددغې محکمې په اړه تطبیق شي او ستره محکمه دي دمسلکي او پرمختیا یې پلانونو له مخې له مسلکي وګړیو څخه دمحکمو دبیا ځلې جوړښت او قضایي خدمتونو دپرمختیا په برخه کې ګټه پورته کړي.
پرنورو مواردو برسیره دالاندې اقدامونه دي هم تر کړنې لاندې ونیسي:

- ځانګړیو محکمو ته دصلاحیت په ورکولو کې زیاتوالی راولی، ترڅو هغوی وکړای شي دځمکو لانجې چې دملکیت دغیر پلاني ادعا په اړه مسایل چې دراستانه کیدونکو (او کورنۍ بې ځایه شوي) خلکو چې دهغوی دنشتوالي څخه په سیمه کې خلکو ناوړه ګټه پورته کړي او دهغو ځمکې یې ترخپلې ولکې لاندې راوستلې دادول پیښې حل وفصل کړي.

- دهیواد په بیلو بیلو زونونو کې دفترونو اوځانګو دجوړولو له لیارې دټولنې لپاره دمحکمې دخدمتونو پراختیا دکابل ولایت په محکمو کې دزیاتو دلوړ رتبه قاضیانو ګمارل، چې وکړای شي دقاضیانو دارزیابۍ او ځارنې تیم چې له (۱۰) تنو څخه جوړ شوی دي هغه پیاوړې کړي، ترڅو هغوی دمحاکمې دړې ځانګړې تیمو نه جوړ کړي. دځارنې او پلټنې چارې دتصمیمونو دنیولو او دحکمونو دصادرولو بهیر ګرندې کړي.

- دپیښو دحل پلټنې او دارزونې یا ارزیابۍدچارو په ګرندیتوب کې دزیاتو خدمتونو تامین.

- دترانسپورت برابرول، چې دکابل نه بهر پیښو او قضایاو لپاره سفریه او قاضیانو ته ورکړل شي چې هغوی وکړای شي دپیښې له ځای څخه لیدنه کتنه وکړي او دګاونډیانو څخه شهادت او شاهدي ترلاسه کړي.

- ددولت درئیس داوامر وتطبیق، چې دکورنیو چارو وزارت ته یې سپارښتنه کړي ، چې دځانګړیو پولیسویو ځانګړي ګروپ په محکمو کې وګماري چې هغوی دکشف مسوولیت او دمدعې علیه احضارول محکمې تر وکړاي شي ته څو پر هغه قانون تطبیق شي.

- دپلاني مودې زیاتول چې له هغې څخه په ګټې اخیستنې سره د ۲څخه تر ۳ میاشتو پورې دپیښې اړوند چارې په ښه توګه ترسره شي.
- دقاضیانو لپاره دزده کړې کورسونه جوړول، چې هغوی داډ ترلاسه کړ دقوانینو ، احکامو او مقرراتو تطبیق، په تیره بیا دنظام نامو ، مدني کړنلارو او دملکیت په اړه دهیواد دنافذه قوانینو په برخه کې خبرتیا ترلاسه کړي او خپل مهارتونه دمدراکو او شواهدو دلاسته راوړلو، دهغو تحلیل ، تجربې، ثبت او راټولولو په برخه کې پیاوړې کړي

- دهغو قاضیانو داستخدام او ګمارلو په برخه کې چې دنوي زده کړې او دښه وړتیا او اهلیت څخه برخمن وي، محدودیت رامنځته کړي پورتني سپارښتنې باید دعامه حساب ورکولو دپلان لیارې پیاوړې شي. داسې پلان دا لاندې موارد په برکې نیسي:

- قاضیان په دې اړو ګڼې په هغه صورت کې چې په ټاکلې موده کې پیښه ارزیابي نه کړی حساب ورکړي. په پورتینو ا وجراتوکې ځنډ داستعلام له مخې دټولو معلوماتو په ورکولو کې هڅه کول،او دپلټنې هغه واحد ته ددغو معلوماتو په لاس کې ورکول، کوم چې دمدارکو دراټولولو او ثبتولو لپاره منل شوي سیستم جوړوي .

- محمکه دې ته اړباسي، چې دتصمیونو بشپړمتن ترتیب کړي او دخلکو دغوښتنې په صورت کې هغه دهغو په واك کې ورکړي .

- محکمه دې ته اړباسي چې خپلې عملي نظام نامې جوړې کړي او په ناحیو کې خپل هرې ځانګې او دځانګړې محکمې هرې ځانګې ته یې واستوي او معلومات دعامه خلکو ته وړاندې کړي او په پاې کې دمحکمې رئیس دې ته اړ کړي چې دمحکمې دکړنو دځارنې او پلټنې دچارو او دکاري پرمختګ کالنې رپوټ په مطبوعاتي کنفرانس کې وړاندې کړي.

دنارسمي میکانیزم او عامه همکاریو څخه په ګټې اخستیلو سره په محکمو کې دپیښو اولانجو د ورتګ په اړه مرسته او همکاري

- دغه چاره به ښه توګه په ټاکلیو ناحیو کې تراجراو لاندې وئیول شي او ازمایښت به کړل شي. دکډر وکیلان دجوماتو دشورا او نورو نارسمي بنسټونو، لکه ټولنیزو کمیټو، چې جوړې شوي دي، په دغه بهیر کې داخلیږي او همدارنګه دځمکې په اړه نوي سیمه یزې کړنلارې جوړیږي او کولاې شي په هغو سیمو کې چې دطرحواوپلانونو پیاوړتیا او کوم داستوګنې ناپلاني کورونه چې یې په پلان کې راوستلي دي، واقع کیږي.

- همیشنې نوي بنسټونه مناسب نه ګڼل کیږي، دا ځکه چې هغوی همیشنۍ مرستې او ننګې ته اړتیالري.

- هغه ځرګندې مقررې چې په هغو کې ټولنیزکارکوونکي دکمیټو لاړښوونکي دشخړو

دمناسب حل په اړه توافق ولري دغیررسمي میکانیزم او جوړښت دواك دلوړولو په برخه کې مرسته کولای شي، چې په دغه اړه قانوني اساسي کړنلارې دمنځګړیتوب بهیرونه دسولې او مصالحې په برخه کې وړ مرسته کوي لارښود نه کولای شو په دغه برخه کې زیات کړو او دډله یزو رسنیو، لکه رادیو، تلویزیون او مطبوعاتو له لیارې یې خپاره کړو.

- دپریکړو او مصالحې ساده او درپوټ دثبت ساده سیمستمونه باید پراختیا وموميي او هغه نیوکې چې سمدستي رامنځته کیږي. په دې معنا نه دي چې دادول تصمیمونه دقوانینو دتنفیذلامل ګرځي.

- همدارنګه هغه پرمختیاوې چې دوړاندیزونو دښه ترسره کیدلو لپاره مخکې دجرګو او دسولې دشوراګانو له لیارې دناحیو په کچه وړاندې شوي دي دوام مومي، چې دغه ووړاندیزونه پیاوړي دي او کولای شي تولنیز اورسمي میکانیزم او جوړښت سره ګډ کړي، ترڅو وکړای شي محکموته دقضیو او پیښو دورتګ مخینوي وکړي.

دښار او کور جوړولو وزارت دکارکوونکو د تآکنو درهبري په نویو سیستمونو کې همکاري دځمکې دویش په چارو کې دنظارت او څارنې دډګر دتنګولو د اقدام په معنا وي، ترڅوهیڅ یو وکړي ته اجازه ورنه کړل شي چې داستوګنې یوه نمره چې دښار والی ادوندې له خوا هغه ته ورکړل شوې وي یا ددولت له خوا جوړه شوې وي، ځانته وپیري.

- خپلواك عملي دڅارنې او پلټنې کار چې هغه کورونه او اپارتمانونه چې دښار او کور جوړولو وزارت دساتنې او څارنې په ریاست ا وښارواليِ کې ثبت دي په ټینګار سره دهغو کسانو دمالکیت سلبل کوم چې داستوګنې دیوې نمرې څخه زیاتې نمرې ولري، په همدغه اړه یو پیاوړي سیستم رامنځته کول.

- دښار او کور جوړولو وزارت دکور جوړولو ریاست نه دکمپیوټري خدمتونو تامین ددې لپاره چې وکړای شي دبلاکونو ثبت او راجستر کتاب اوس قلمي سندونه دي او ساتل کیږي هغه کمپیوټر کړي چې لدغې لارې څخه داپارتمانونو خاوندان دیر ښه پیژندل کیږي (دهغه میرمن او یا دکورنۍ بل غړي) چې دیو نه زیات اپارتمان

- دعامه حساب ورکولو د کړنلارو دجوړولو او دواکمنو کسانو دداسې تصمیمونو دنیولو رپوټ ، تخصیصونه او همدارنګه دښار جوړولو ا وښارواليِ دداخلي شکایتونو داوریدلو دکمیسون پریکړې او په پای کې:

- دهغو کارکوونکو په اړه تعقبي منظم پلان جوړول چې په بډو او اداري فساد بوخت دي، د ۲۰۰۱ کال دسپټمبر دمیاشتې څخه وروسته یې داپارتمانونو داستوګنې دنمرو او عامې ځمکې دویش په اړه او دوندې یا دانکشافي ځمکو څخه په ناوړه ګټې اخستنې تورن پیژندل کیږي.

- په اوږد مهال کې ددولت دساختماني کورونو دخصوصي کولو په اړه تحرك، چې دپلورلو له لیارې مینه والو ته ورکول کیږي. په همدغه توګه دڅارنې او ساتنې دمسوولیت انتقال یې هم په هغوې اړه مومي او دښآرې ځمکو دجوړولو خدمتونه او په دغه اړه پانګې اچولو زمینه برابرپږي

دپالیسي دغه یادښت په نړیوال بانك کې دجنوبي آسیا دزیر بنایي او انرژي واحد له خوا دسندونو له مخې ترتیب شوي دي.
کابل: دښاري ځمکو لانجې او شخړې، د ۲۰۰۵ کال دسپټمبر دمیاشتې دپالسې یادښت چې د ۲۰۰۴ کال دسپټمبر دمیاشتې څخه د ۲۰۰۵کال دجنوري ترمیاشتې پورې چې کومې ځیرنې ترسره شوي وي ،برابرشوي دي.